

Xavier Antich

La veritat política, en perill

L'afirmació, fulminant, arriba cap al final de la sèrie *House of cards*. Claire Underwood, una mena de Lady Macbeth contemporània, confessa al seu marit Francis, president dels Estats Units, en plena campanya electoral per a la reelecció: "Fa molt de temps que mentim". Ell, somrient, li replica, amb la seguretat del que sembla inapel·lable: "Imagina't què pensarien els nostres votants si els diguéssim la veritat!". És difícil no pensar en aquesta rèplica, cruel, però lúcida, mentre travessem l'equador de la campanya electoral.

Ja se sap que invocar en plena campanya "la veritat", o termes epistemològicament anàlegs, és, com a mínim, impertinent. I, segurament, a més, innecessari, perquè els electors ja saben, i de sobres, que, en campanya, ningú que s'hi presenti diu el que pensa, ni per descomptat el que vol fer, sinó, més aviat, el que pot mobilitzar els seus propis votants i aquells que encara no tenen les coses clares respecte al seu vot ("indecisos", sembla que els anomenen els especialistes). Però hi ha casos en què la veritat no només no hi és convidada, i s'esquiva hàbilment, per crear un àmbit d'indefinició generalitzat pel que fa a les polítiques concretes, sinó que, directament, el que es vol fer passar per veritat és, obertament, una impostura.

Prengui's, com a exemple i paradigma el debat televisiu a quatre autoritzat per la Junta Electoral Central, símptoma evident de la nul·la qualitat democràtica del sistema polític espanyol, que exclou la diversitat intrínseca del cos electoral d'una manera que, des de la beatificada transició, ningú s'hauria atrevit a fer i que construeix la realitat que es vol imposar al preu de tornar invisibles les anomalies molestes, basques i catalanes, des d'una perspectiva jacobina, inèdita per la seva franquesa, compartida pels quatre partits representats.

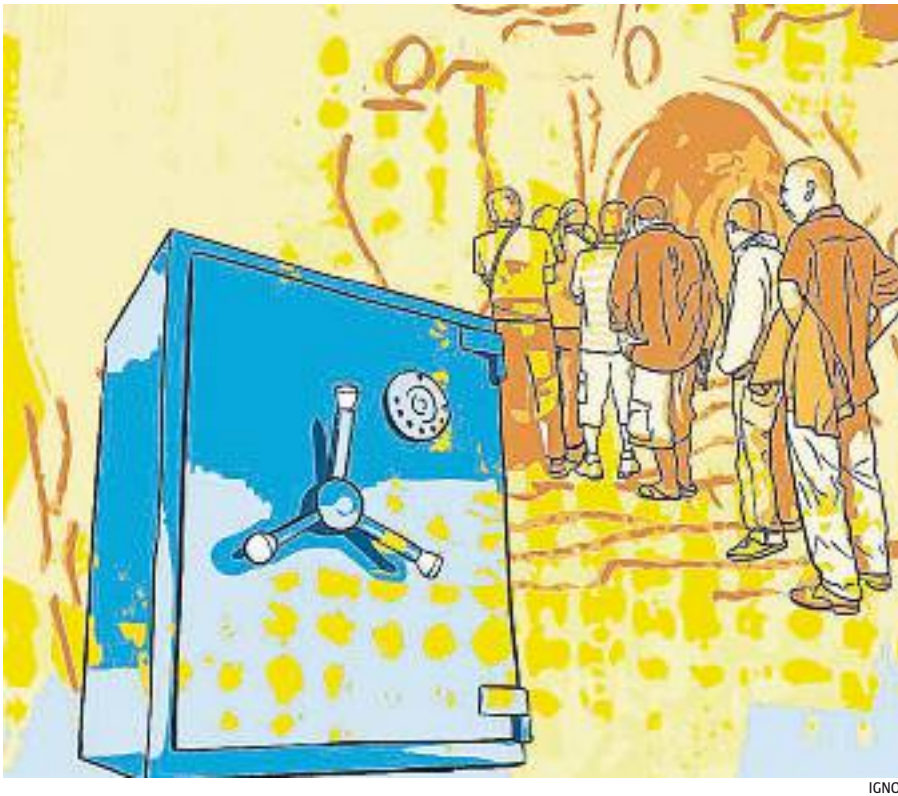
En qualsevol sistema madur, no hi hauria candidat que hagués acceptat partici-

par en un debat com aquest, basat en l'exclusió i la negació d'una realitat plural i diversa a la qual ni franquistes com Suárez o Fraga Iribarne s'hi van poder negar en altres moments. A partir d'aquesta "veritat" que presentava una diversitat política completament artificial, quina altra veritat es podia esperar?

Va ser en aquest context on el president en funcions des de fa mesos del Govern espanyol va tenir el cinisme d'afirmar que "avui Espanya és el país de la Unió Europea que més creix", sense que ningú no el desmentís, ni li recordés que el *creixement* no es pot mesurar, només, en termes macroeconòmics o que l'únic que lidera Espanya a la UE són els rànquings d'atur, de desigualtat, de pobresa infantil i d'abandonament escolar.

És curiós que, mentre es produïa aquest simulacre, començava a Barcelona el V Congrés del Tercer Sector Social a Catalunya, que agrupa més de tres mil entitats, gairebé tres-cents cinquanta mil voluntaris i més de mig milió de socis col·laboradors. Un autèntic exèrcit de militants sense armes, en favor d'un món més just i igualitari, que, conscients del deteriorament del sistema de benestar, protecció

Una multitud de gent altruista entrega el seu temps i la seva energia a la veritat quotidiana de la realitat social

social i garantia de drets al nostre país, han assumit la responsabilitat individual inexcusable de posar-se al servei de l'esmena de situacions concretes de precarietat, vulnerabilitat, indefensió i exclusió. Sense esperar unes institucions per a les quals totes aquestes qüestions i problemes importen més aviat poc, per no dir gens, si ho hem de mesurar pel temps que hi van dedicar els quatre privilegiats de la caricatura televisiva, aquesta multitud de gent altruista i generosa estan entregant el seu temps i la seva energia a la veritat quotidiana de la realitat social que interpel·la des d'una autèntica emergència.

És gent que sap que a Catalunya hi ha un milió nou-centes mil persones en risc de pobresa o exclusió social, un 26% de la població; i que, a l'Estat espanyol, les dades són de tretze milions i mig de persones, el 29% del total. I que saben que la situació actual, si no s'hi posa remei, presagia una desigualtat encara més profunda i dura, una situació encara més precària i desigual, més generadora d'exclusió. I que saben, sobretot, que la major part de les situacions de desigualtat no són naturals, sinó que són el resultat provocat per un sistema econòmic que exclou i penalitza qualsevol posició de vulnerabilitat, començant per la pèrdua del lloc de treball i la pèrdua d'habitatge.

Conscients que el discurs emfàtic al voltant de la competitivitat no ha servit per crear societats més equitatives, sinó que, augmentant la productivitat, no ha produït més riquesa distributiva, sinó més desigualtat, l'increment de l'exclusió i l'augment escandalós dels sectors més vulnerables, s'han posat a corregir certs déficits socials que les institucions de l'Estat ignoren. No actuen des de la caritat, sinó amb ambició de justícia. No fan bandera de la compassió, sinó de la responsabilitat. I, per sobre de qualsevol altra cosa, desemmascaren el simulacre. Parlen i actuen "de veritat". *Et tout le reste est littérature...*●

Ferran Requejo

Referèndums (i altres meravelles)

La decisió del president Puigdemont de sotmetre's a una qüestió de confiança ha estat una jugada intel·ligent que permet reflexionar de nou sobre els objectius, aliances i estratègies que li convenen al país. Paradoxalment, l'anomenat "procés polític" no s'ha reforçat després de les eleccions del 27-S malgrat que els independentistes disposen d'una majoria absoluta al Parlament. S'ha perdut temps. Tanmateix, el procés no sembla que s'hagi debilitat gaire. Del que es tracta, però, és de guanyar el futur, no de no retrocedir.

En les darreres setmanes alguns partits polítics i entitats (ANC) han plantejat la idea de fer un referèndum unilateral d'independència (RUI), en cas que, com és més que probable, l'Estat no permeti un referèndum democràtic de l'estil dels que s'han fet a Canadà (1980, 1995) o més recentment al Regne Unit (2014).

És una idea amb vocació de ser important. Una altra cosa és veure si és una proposta políticament encertada. Certament, referèndums d'independència unilaterals se n'han fet bastants i amb èxit en els darrers anys, especialment als antics estats socialistes de l'est europeu, els quals han propiciat nous estats independents (els tres estats bàltics, Eslovènia, Croàcia, Bòsnia i Hercegovina). Tanmateix, aquest processos no es van produir en democràcies liberals consolidades i

homologades internacionalment, sinó en estats socialistes no democràtics.

En el cas d'estats democràtics parlar de referèndums *unilaterals* porta incorporades dificultats de legitimació. La unilateralitat es podria justificar a través de les "teories de la secessió de causa justa". En aquest cas, la "causa" seria la manca de reconeixement i d'acomodació política, econòmica i cultural de Catalunya com a realitat nacional diferenciada, així com la reiterada negativa estatal a fer una consulta pactada similar a les realitzades a Canadà i al Regne Unit. Però a més de les "causes", cal també analitzar les conseqüències pràctiques d'un potencial referèndum unilateral.

Una primera dificultat d'un referèndum organitzat des de les institucions catalanes és la seva facticitat. S'entén que es faria abans de qualsevol proclamació de la independència i, per tant, dins del marc de la legalitat espanyola (Constitució i Estatut d'Autonomia). La situació formal seria molt semblant a la de la consulta del 9-N del 2014. I aquí es plantegen dues alternatives.

En primer lloc, l'Estat tindria la possibilitat d'impedir la realització del referèndum. L'any 2014 no hova fer, cosa que va significar un triomf força espectacular del Govern de la Generalitat presidit per Artur Mas (i de l'ANC), tant en l'àmbit del país com internacional. Però probablement el govern central

de torn decidiria que no li convindria jugar una segona part d'aquell partit, malgrat sempre pogués tornar a emprar la Fiscalia i les querelles com en el 9-N. Però fins i tot en el cas improbable que no s'hi oposés fàcticament i tornés a desautoritzar políticament el referèndum –dient que "no serveix per res" i aconsellant als no independentistes, juntament amb els partits unionistes, no fer cas de la convocatòria–, previsiblement la participació seria baixa (entre el 30% i el

En el cas d'estats democràtics parlar de referèndums 'unilaterals' porta incorporades dificultats de legitimació

40%), cosa que hipotecaria la funció legitimadora del referèndum, especialment en l'àmbit internacional.

Adicionalment hi hauria aspectes polèmics semblants als de la consulta del 9-N. Per exemple, quin cens? (registre de catalans a l'estranger, edat de vot, residents no ciutadans), quina junta lectoral? (un òrgan inexistent perquè encara (!) no s'ha aprovat una llei electoral pròpia), els funcionaris exercirien algun paper o es tornaria als vo-

luntaris? Resulta fàcil desautoritzar el procediment si no hi ha garanties formals incontestables. Són aspectes que es podrien regular, però tot indica que de forma precària.

Fer un referèndum sobre la independència és una posició molt majoritària a Catalunya (al voltant del 75%), però s'entén d'un referèndum a l'escocesa, no de caràcter *unilateral*. Si la versió escocesa no es pot fer, crec que s'ha de pensar i actuar des d'altres perspectives, més enllà de proposar un referèndum procedimentalment precari i de resultats políticament inútils.

El moment actual invita a reprendre lògiques més fructíferes que la mostrada pels independentistes en els darrers nou mesos. Em refereixo a reprendre amb una clara voluntat d'ampliació social el full de ruta basat en els informes del CATN: internacionalització, estructures d'Estat, obertura d'un procés constituent de caràcter civil refent el consens dels partits, preparació de les lleis de transitorietat jurídica i del procés constituent per part del govern, disposició sempre oberta a un (molt improbable) referèndum acordat amb l'Estat i, arribat el moment, procedir a una proclamació d'independència i a un referèndum sota empara internacional després de l'inevitable enfrontament institucional amb l'Estat. Si us plau, no perdem més el temps amb propostes casolanes de curta volada!●